

להתחיל נעים תורה וחסידות
מנדר היוצא מערך

יור"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' בראשית תשפ"ג + גליון קע"ד

פלאות התורה מאוצרותיו של
הנדר"ה ר' זרח רונשל שליט"א

הזקי הנדר

דברות קודש ממעיין נבע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

נדר קדומים

מליצת יושר להיטיב לישראל בכל עת

הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ
ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו (בראשית ד', פ). פעם אחת אמר
הרה"ק: רבש"ע, "הלא אם תיטיב", אם ישראל הולכין בדרך
הטוב והישר ומטיבין דרכיהם, אז בוודאי "שאת", בוודאי
שאתה צריך למחול ולסלוח להם; ו"שאת ואם לא תיטיב",
שזהו אחד מן המקראות שאין להם הכרע כמובא (יומא נב
ע"ג), ותיבת "שאת" מוסב בין למעלה על "אם תיטיב", ובין
למטה, "אם לא תיטיב" ועכ"ז "שאת", אפילו אם לא תיטיב
שאינם הולכים בדרך הטוב והישר גם כן צריך לסלוח להם.
והטעם, כי "לפתח חטאת רבץ", כמאמרם ז"ל (ברכות יז ע"א)
רצוננו לעשות רצונך, ומי מעבך, שאור שבעיסה. וכן איתא
בגמ' (יומא טז ע"ג) שאמר לו אליהו לר' יהודה שהקב"ה אמר
"לפתח חטאת רבץ", דהיצר הרע מחטיאו בע"כ. אבל באמת
"ואליך תשוקתו", כי תשוקת ישראל היא רק לעשות רצון
אבינו שבשמים, והם משתוקקים ש"אתה תמשול בו" ולא
היצה"ה, וע"כ אתה צריך לסלוח להם אף אם לא תיטיב.

(רביה"ק ר' מאיר מפרימישלאן ז"ע)

השמחה להשי"ת במחשבות התשובה של בנ"א

וירא ד' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו
רק רע כל היום, וינחם ד' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב
אל לבו, ויאמר ד' אמחה את האדם (בראשית ו, ה-ז). פירוש הכתוב,
[וירא ד' וגו'] וכל יצר מחשבות לבו] ד' ראה והביט תוכן לבות
בני אדם שהם חושבים את עצמם שהם רק רע כל היום, ועל
ידי זה הם מתאווים לתשובה, וינחם ד' כי עשה את האדם
בארץ פירוש היה מנחם את עצמו כביכול על בריאת ויצירת
האדם, מחמת ויתעצב האדם אל לבו בכל עת ובכל געג, אם
לא חטא ח"ו, ולשוב בתשובה שלימה. [זהו] ויאמר ד' אמחה
את חטאתם, א"ת האדם, היינו עם' הסכמת האדם.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבונא ז"ע)

דבר מוסר וחיוק מסיום התורה להתחלתה

לעיני כל ישראל - בראשית. י"ל נעיצת סוף התורה
בתחילתה, והנה כתב רש"י ז"ל (דברים לה ע"ג), לעיני כל ישראל,
שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם. ולכא' יפלא הדבר
שיהי' סיום התורה במעשה שבירת הלוחות, שהי' בחינת
פגם ושבירה בתורה"ק. ויתכן הענין, כי בשעה שמסיימים
התורה יש לחוש שמא יכנסו בני אדם בדמיונות על רוב
מעלתם וגודל ערכם, שהשיגו השגות רוחניות בימים הק'
שעברו עלינו, וסיימו את התורה בשעומ"צ, ודימה שהגיעו
לשלמות. לכן נרמז בסיום התורה מעשה שבירת הלוחות,
שזה יהי' לזכרון לעיני כל ישראל, את אשר אירע סמוך
ונראה לקבלת התורה, וידע אנוש שפל מצבו ופחיתות ערכו,
וישתדל להתעלות עליו אחר עליו, וללמוד ולחזור וללמוד,
ולא להסתפק במועט שיש לו כבר, ולא ידמה עצמו שיש
בו מן השלמות הרוחניות. והוה המשך והקשר של "לעיני
כל ישראל" ל"בראשית", שאחר שישים לנגד עיניו מעשה
שבירת הלוחות, ויבין אפסיות כח האדם, ושאסור להאמין
בעצמו, אז יתחיל כל פעם מבראשית, והי' לו התחדשות
תמידית בעבודת השי"ת ותיקון הקומה רוחנית שלו, וכן

בלימוד התורה הק' יתחיל בכל פעם מחדש, בכל יום יהיו
בעיניך כחדשים (ע"י רש"י שמות יט, ג, דברים יא, ז).

עו"ל נעיצת סוף התורה בתחילתה, וידוע כי זוהמת
הנחש שבאה מפגם חטא עץ הדעת ופסקה מישראל בשעת
מתן תורה, חזרה בעוה"ר מכח חטא העגל, ומזה נמשך כל בחי'
הרע בעולם. וממילא נמצא שיש הכרח לפי מצב העולם, שיהי'
שייך לתקן ע"י תשובה, כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה
טוב ולא יחטא (קהלת ז, ט), והנה עיקרה של תשובה, כתב רבינו
יונה ביסוד התשובה, לנטוש ולעזוב העבר ולהתחיל מעתה
דף חדש בחיים, כאילו נולד מחדש. והוה שרמז הכתוב "לעיני
כל ישראל בראשית", כי אחר שבעוה"ר נגרם שבירת הלוחות
בעון פגם העגל, וזה מורה על גודל הפגם שנשאר מזה לדורות,
שחזרה וזוהמת הנחש, וחזר היצה"ר לבעור בקרבינו אשר לא
ינוח ולא ישקוט וכו', לכן נתיסדה מידת "בראשית" דהיינו מדת
התשובה, שיהי' שייך לתקן העבר, ולהתחיל הכל מחדש.
(כ"ק מרן רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

מהנדר

נחלי אש בקצירת האומר

הארץ טפילה לשמימיות

בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ. רמז
הכתוב, שהבורא ב"ה ברא את העולם שהעיקר יהי'
שמימיות, והארץ תהי' רק בבחי' "ואת הארץ" טפל
לשמימיות, ולא ח"ו עיקר בפני עצמו.
(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

תכלית בריאת העולם שיעסקו ישראל בתורה

לעיני כל ישראל - בראשית ברא וגו'. י"ל נעיצת סוף
התורה בתחילתה, דלעיני כל ישראל צריך להיות ב' ראשית,
הא' הוא ישראל שנקראו ראשית שנאמר "ראשית תבואתו"
(דברים ג, ה), והב' היא התורה שנקראת ראשית שנאמר "ראשית
דרכו" (משל ח), שבשביל שתי ראשית אלו נברא העולם.
וכשיהי' זה לעיני כל בני ישראל בכל עת, יזכרו שתכלית
בריאת העולם ותכלית קיומם וחיותם בעולם היא שיעסקו
ישראל בתורה וישמרוה ויקיימוה, כי זהו מכוון הקשר
והשייכות בין שתי ראשית אלו שהם תכלית הבריאה, שבביל
התורה, ובשביל ישראל, שיעסקו ישראל בתורה, כי אין תורה
בלא ישראל ואין ישראל בלא תורה, ועי"ז לא ימוש מלבבם
תפקיד חייהם, ולא יפנה דעתם להבלי עוה"ז.

(כ"ק מרן רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

השפעות בני חיי ומזוני בהתחלת התורה

בראשית ברא. הנה כאשר מתחילים ישראל בהתחדשות
את התורה, הדין נותן שעם התורה יבואו גם השפעות
גדולות ונשגבות בכל העניינים ובפרט בבני חיי ומזוני. ויש
להמליץ זאת, בבראשית - בהתחלה החדשה "ברא", וי"ל
ד' ברא' מתפרש בג' אפנין. מלשון בר-בני, מלשון בריאות-חיי,
ומלשון בר-מזוני. והי"ד שאכן יושפע לכל ישראל שפע גדול
מלא חפניים, אכי"ו.

(כ"ק מרן רבינו הנדר דוד ז"ע)

"ארוממך ה' כי דיליתנו"

חסדי ה' שנלוו בעת חטא עץ הדעת

סגולת הימים אחר ש"ת והתחדשות בתורה
מובא בספר חיים להגה"ק רבי חיים
פאלאג'י זי"ע (סימן ל"ו) וזה לשונו: "קבלה בידינו,
כפי מה שמתנהג האדם בי"ב ימים הראשונים
של מוצאי החג, כן יהיה תמיד מראשית השנה
ועד אחרית שנה. ומנהג חסידים הראשונים
להתקדש עצמם ביותר בקדושת מחשבה דיבור
ומעשה מיום שמחת תורה עד י"ב יום אחר
החג, לעומת י"ב חדשי השנה וכו', והוא סגולה
נפלאה להיות לעושה אלה עזר מהשי"ת תמיד
כל הימים מראשית השנה ועד אחרית השנה,
וכל אשר יעשה יצליח הן בתורה הן בחסידות
והן בכל משא ומתן".

ובספר נחמיה (לא, ט) ובמס' יומא (ס"ט ע"ג)
מסופר שבמים אלו מכ"ה תשרי עד סוף
תשרי ביטלו אנשי כנסת הגדולה את היצה"ר
של עבודה זרה, והחלישו את כח יצה"ר דגילוי
ערויות שנמסרו לידיהם לאחר ג' 'מעט לעת'
של תעניות. וכח מיוחד יש בשבת בראשית
הבעל"ט שמובא שהמאכל הקדוש ביותר שיש
בעם ישראל אפילו יותר מהכזית מצה הק'
בליל הסדר ובליל יו"ט ראשון בסוכות, זה מה
שמאכילים את הקטן בשעה שמכניסים אותו
לחידוד בפעם הראשונה, וכל המשך החיים תלוי
בוה. ובספר השיחות (תרי"ו אות א' דף מ"ג) בשם זקינו
הצמח צדק מובא ששבת בראשית היא אותה רבה
בחינה שהקב"ה מוליך אותנו בשמחה רבה
לחידוד שלו להתחיל את התורה הק' מחדש!

וכן מובא בספר עבודת עבודה (טאהש) שכיון
שהקריאה מעורר הזמן, אזי בקריאת התורה
של בריאת העולם - חוזר שוב אותו השפע
שהשפיע אז הבורא ב"ה באור אי"ס בבריאה.
וכן הרי מובא מהרה"ק מרוזין זי"ע זי"ע שכל
התורה כולה כלולה בפרשת בראשית, הרי
שמושפע שם בפרשה זו אור שכלול מכל
התורה כולה.

ומובא בדרכי תשובה על יור"ד שבכל שנה
ושנה לאחר עבודת הימים הקדושים של חודש
תשרי זוכים למתנה נפלאה שהתורה הקדושה
מקבלת פנים חדשות ואותם פסוקים נכנסים
עכשיו בנפש האדם באופן מיוחד. ומביא שם
בשם האריז"ל שכל העבודות בחודש תשרי
מתקנים את חטא עץ הדעת. וע"י עבודת
השופר ואכילת עריוה"כ ותענית יוה"כ והישיבה
בסוכה ונטילת הד' מינים כל אלו מרפאים
ומטהרים הנפש המשך בעמוד ב' <<<

ומקדשים הלב שעבודות אלו מפרידים את הרע מתוך הטוב והנפש מתבהרת והדעת נתקן מהשפעת אותו חטא. ולכן פסוקי התורה מאירים אז באדם בהארה חדשה ובהבנה חדשה בס"ה.

חוסר הכנתנו בחטא עין הרעה

ועל כן נקוה שנזכה השתא לזה בעז"ה בימים קדושים אלו ובפרשה קדושה זו לחידושים גם בסוגיא דעץ הדעת, שמואב בארז"ל שהוא סוד כמוס מסודות התורה הק' שא"א בשום אופן לגלותו עד תום. וכן אין לנו שום יכולת השגה באדה"ר יציר כפיו של הקב"ה, שגמ' בב"ב (נ"ח ע"א) אומרת שעקבי אדה"ר מאירים כמו שני גלגלי חמה, ז"א שדרגה זו של אור נמצא בחלק הנמוך ביותר של אדה"ר בעקב, ואפי' לאחר החטא האיר באופן נורא כזה. וידוע מה שאמר כ"ק אדמו"ר מקלוינובורג זצ"ל בשם זקנו הדברי חיים זי"ע שהצדיק הכי גדול היה מאחל לעצמו לפחות פעם א' לדרגה של אדה"ר כאשר אכל מעץ הדעת.

ובספר צפנת פענח החדש (לדבי יוסף ב"ר משה מפומפוניסלע, שיד"ל בשנת תנ"ב, וקיבל הסכמה מבעל הסמיכת חכמים זי"ע), מובאים חמש עשרה אופנים לבאר את מעשי אדה"ר שבאמת לא היה כאן חטא, וכעין ה"טו אופנים שהאור החיים הק' מבאר מעשיו של מרע"ה במי מריבה, וכשם שאין אנו מבינים שם מה נחשב לחטא אצל מרע"ה כך גם כאן.

חסר ה' במה שסילק את אדה"ר בעת החטא

אבל המדרש רבה בפרשתנו עה"כ "ותאמר האשה אל הנחש" מקשה ואדם היכן היה, שאם היה אדה"ר עם חוה לא היה נותן לה לדבר עם הנחש. ומובא שם במדרש שני דיעות, ורבנן אמרו שבאותה שעה נטלו הקב"ה לאדה"ר לטייל בכל העולם, וכדאיתא בברכות (ל"א ע"א) עה"פ "בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם" ורמיה ב' ומבאר רבי יוסי ברבי חיננא לומר לה, שכל ארץ שגור עליה אדה"ר לישוב נתישבה, וכל ארץ שלא גזר עליה אדה"ר לישוב לא נתישבה. וכאשר הקב"ה החזיר את אדה"ר בכל העולם אמר אדה"ר כאן בית נטע, כאן בית זרע וכו'. וכתב על זה המהר"ש קלוגר בספרו על תהילים "תהילות ישראל" (פרק 7) שלפי דברי המדרש משמע שבגלל שהקב"ה באותה שעה החזיר את אדה"ר בכל העולם, נסתב הענין של חטא עץ הדעת, כאשר הנחש ניצל את זה שאדה"ר לא היה עם חוה והצליח בפיתוי של חוה.

ולכאורה קשה שבגלל הקב"ה נסתב מכשול ח"ו, הרי "מאיתו לא תצא הרעות" (איוב ג-ה), ומבאר המהר"ש ק' פשט נורא במדרש, שאמנם כביכול הקב"ה גרם לכל המעשה דפיתוי הנחש, שיהיה כאשר אדה"ר אינו שם, שאם היה גם אדה"ר שם - היה הנחש מדבר עם שניהם, והיה ח"ו מצליח לפתות את שניהם לאכול מעה"ד, ולא היה קולא בחטאו של אדה"ה. ואז התשובה והכפרה באופן של אריכות אפיים יותר. וכן ע"פ החת"ס דלעיל כיון שהיה מזכה הרבים, נמנע ממנו שיכשל באופן של פיתוי הנחש עצמו, וכמו שאמר לו הקב"ה "כי שמעת לקול אשתך" וכיון ששמע לקול אשתו ולא לקול הנחש, לכן לא נתקלל לגמרי בעצמו אלא "ארוהה האדמה בעבורך".

ובזה מבאר המהר"ש ק' את פרק ל' בתהילים שדוד המלך משבח להשי"ת "ארומימך ה' כי דליתני", [שיכידוע דוד המלך היה בבחי' אדם הראשון בעצמו שקיבל מאדה"ר 70 שנות חיים, ואד"ם ר"ת אדם - דוד - משיח]. דל הוא לשון הסרה ונטילה מכאן (וכמו "ידלה ולה לני" - ד"רלנו והעלינו) שמשבח להשי"ת שנטל אותו אז כאשר הנחש הגיע לפתות ולהכשיל ועי"ז "ולא שמחת אויבי לי" שאילו היה בבית ויהיה הנחש מפתה גם אותו, היה צריך להגזר על אדה"ה מיתה ע"י אותו חטא ואז הנחש האויב היה שמח במיתתו שיכול לקחת את חוה לאשה, וכיון שלא נכשל ע"י הנחש, אזי "ה' אלוך שוועתי אלך ותרפאני" שיכלתי לפעול תשובה לאחר החטא, "ה' העלית מן שאול נפשי חיתיני מידי בור", שכן לא היה צריך להסתלק מהעולם ולרדת לבור השאול, ועי"ז "זמרו לה' חסידיו והודו לזכר קדשו".

נחל איתך

טללי טוהר מתוך דא"ה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג"

ובאוה"ח הקדוש, מבאר בזה מאז"ל (ילקוט שמעוני ב' א), דע"י שמירת שבת דנעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ולהנ"ל יתבאר דשמירת שבת היינו שמירת המלכות, שזוהי תכלית הבריאה. וכתב באוה"ח הק', דאע"פ שביאר מקודם שהעולם עומד במסמרי אהבה ותשוקה להשי"ת, הנה לולא השבת לא הי' האפשרות לכסוף להשי"ת ע"ש. נמצא שע"י שמירת שבת נעשה האפשרות להמליכו ית"ש גם בעולם העשי', כי עי"ז נכנסו כיסופי קודש בכל הבריאה.

ובספה"ק בני יששכר הביא בשם מהר"ש פרימו, בהא שאמרו רז"ל **בתנא דבי אלי** (וואס פ"ט), דיעקב ועשיו חלקו, שעשיו לקח העוה"ז ויעקב לקח העוה"ב, ולפי"ז יקשה האיך אפשר לנו להנות מן העוה"ז יותר מן ההכרח לקיום הגוף. ותי' מהר"ש פרימו, דכיון שכל העולם הי' תלוי ועומד בשישי בסיון אם יקבלו את התורה, וכל האומות מייאנו לקבלה, ורק ישראל הסכימו לקבלה והצילו את העולם מחורבנו, א"כ הוי כמציל מזוטו של ים שזכו לעצמם. וביאר בזה הטעם בכל הזמנים שאמרו רז"ל ד"לכו"ע בעינין לכם", כדי להודיע שישראל הצילו את העולם וזכו בעוה"ז מדין מציל מזוטו של ים, ע"ש. ובבני"ש הוסיף ע"ז, דגם בשבת ישראל מצילים את העולם מחורבנו, לפ"ד האוה"ח הק', ממילא גם בשבת לכו"ע בעינין לכם, עכדה"ק.

ויש לרמז כן בנוסח התפילה "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג", כי השמחה שיש לנו ביום השבת, היא "במלכותך", דביום השביעי שהוא בחי' מלכות, מתרצה השי"ת בנו, כי אין מלך בלא עם, נמצא שאנו מצילים את העולם. וגם שמירת שבת של עם ישראל מציל את העולם בפשטות, וכמ"ש באוה"ח הק', וזהו "שומרי שבת". ולכן "קוראי עונג", יש מצוה להתענג ביום זה, להורות שזכינו בעוה"ז בבחי' המציל מצילו של ים.

ולדברי האוה"ח הקדוש, שלולא השבת לא הי' אפשר לכסוף ולהשתוקק אל השי"ת, נמצא שמסמרי האהבה שבחם קיים העולם, נעשו ע"י השבת, נמצא שהשבת מקיים את הבריאה מכמה צדדים. ויש לרמז כן בהאמור "והנחילנו ד' אלוקינו באהבה וברצון שבת קדשך", שע"י השבת אנו זוכין לבחי' אהבה ורצון, וע"י כך אנו נוחלין כביכול את השי"ת.

"בראשית ברא אלוקים וגו'. וברש"י, "א"ר יצחק, לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מ"החודש הזה לכם" (שמות י"ב ב) וכו', אלא משום "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" (תהילים ק"יא ב) וכו'. ובספה"ק קדושת לוי הקשה, הרי התורה צריכה להתחיל באות ב', כדאיתא בבראשית רבה (א. ס. ע), "למה נברא העולם בב' להודיעך שהן שני עולמים, העולם הזה והעוה"ב וכו'", ועוד טעמים ע"ש.

ובספה"ק שפ"א הביא את קו' הקדושת לוי, וכתב ליישב בהקדם, דלכאו"מ מ"ש רש"י "משום כח מעשיו הגיד לעמו וגו'", הרי זה מיישב רק ענין הבריאה, ולא את כל ספר בראשית ושמות עד פרשת "החודש הזה לכם ראש חדשים". ובא"ר, דהשי"ת רצה ללמדנו דמעשה די אבותינו נעשה מציאות התוה"ק וזהו "כח מעשיו הגיד לעמו", "הגיד" לשון המשכה, שיהי' לעם ישראל הכח שע"י מעשי ידיהם יבנו את קדושת הבריאה, וזה הי' עיקר התכלית, שגם העוה"ז הי' תורה"דג.

והנה לפ"ז הקו' דלא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מ"החודש הזה לכם", היינו שיהי' הבריאה כולה ורחנית, ואז לא הי' צריך להתחיל את התורה באות ב' שמרמז לב' עולמות. אכן רצון השי"ת הי' דווקא שיהי' עולם העשי' באופן שיהי' ב' ראשית, כי ישראל בוראים שמים וארץ ע"י מעשיהם הטובים.

ובסוף הפרשה כתב בקדושת לוי עה"פ "ונח מצא חן בעיני ד'", שהשי"ת מגין על עמו ישראל מכח מלכותו, כי אין מלך בלא עם, ועם ישראל צריך להתקיים לצורך מלכותו ית'. וכתב שזהו פירוש המדרש "ויכל אלוקים ביום השביעי", שסכף השי"ת ביום השביעי את מלאכתו, "ויכל" לשון "נכספה וגם כלתה נפשי". לפי ששבת הוא בחי' מלכות, ולכן ביום השביעי נסתכל על מדת המלכות, וכיון ד"אין מלך בלא עם", לכן כסף ל"מלאכתו אשר עשה", פירוש עולם העשי' דייקא, כי מלאכי מעלה אין חידוש שהם עובדים אותו ית"ש למעלה, כי אין להם יצה"ה, ולכן עיקר התשוקה היא בעולם העשי', עכדה"ק.

נמצא שקיום העולם הוא ע"י ישראל, שממליכים אותו, ולכן כסף ד' בעולמו, וכיון ששבת הוא בחי' המלכות, לכן בשבת דייקא נעשה קיום העולם, וכדברי האוה"ח הקדוש, שהשבת נותנת קיום לכל הבריאה.

ערבי נחל

אמרים ערבים ממאורי החסידות

ויברך אלקים את יום השביעי וגו' (בראשית ב. ג). איתא במדרש ר"א אומר ברכו בנו, ובי הי' המעשה, פעם אחת הדלקתי את הנו ברילי שבת, ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק ולא חסר כלום, ע"כ. הנה לא נודע מהיכן ישפוט שהברכה קאי על הנה ואין ראי' ממעשה הנס שאירע לו לר' אליעזר, ומוכרחים אנחנו לומר שזה הוא לכל איש הישראלי שנוהג שבת מתברכים יותר באורם מכל ימות החול לזה רב ולזה מעט, וכמדומה שהמבינים יודעים מזה.

נרות של שב"ק מתברכים יותר באורם מכל ימות החול
ויברך אלקים את יום השביעי וגו' (בראשית ב. ג). איתא במדרש ר"א אומר ברכו בנו, ובי הי' המעשה, פעם אחת הדלקתי את הנו ברילי שבת, ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק ולא חסר כלום, ע"כ. הנה לא נודע מהיכן ישפוט שהברכה קאי על הנה ואין ראי' ממעשה הנס שאירע לו לר' אליעזר, ומוכרחים אנחנו לומר שזה הוא לכל איש הישראלי שנוהג שבת מתברכים יותר באורם מכל ימות החול לזה רב ולזה מעט, וכמדומה שהמבינים יודעים מזה.

(בני יששכר שבתות מ"ג או' ה')

ברכו בהבהקת אור טובו וחסדו

ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אתו. כלומר שהאיר והופיע רב הבהקת אור טובו וחסדו וחין הדר זיו ברכתו יתברך שמו לענג עולמו מזיו שכניתו לקרבם ולקשרם אליו. והטעם כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות. כלומר כל מלאכתו אשר ברא בששת ימי בראשית הכל הוא לעשות, שישראל יעשו ויעבדו בכל טורח מיני עשיה הן ברוחני לברר ניצוצי הקדושה מכל מלאכת שמים וארץ, והן בגשמי לעבוד עבודת הארץ וכל מלאכותיה, וכל אלה לא יהיה רק בבחינת מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת שיכינו בכל ששת ימי המעשה, ובשבת

(באר מים חיים)

הוא עצמו ית' התברך ביום ההוא

זה ויברך אלקים את יום השביעי שביום הז' נתברך אלקים בעצמו להעשות רחמים גמורים וכל מה שאדם מתברך ביום השבת כל בחי' אלקים והדינים מסכימים על זה כיון שנתהפכו לחסדים ורחמים גמורים.

(סידורו של שבת חלק ב דרוש ו פרק ב)

מינה מתברכין כל שיתא יומין

ויברך אלקים את יום השביעי לשון ברכה מורה על ריבוי כמו ברכה ראשונה שבתורה ברכה דדגים וברכה דאדם. והוא על פי מה שכתב בספר אור החיים (בראשית א. ב) כי לא ברא הקדוש ברוך הוא כח בעולם זולת לעמוד ששה ימים וברא יום השבת ובו חזר ה' יתברך ומשפיע נפש לעולם המקיימו עוד ששה ימים אחרים. וזהו ויברך אלקים את יום השביעי שיתרבה וילידי ששה ימים אחרים. וזה נכתב גם כן השביעי בה' על שבת דמתן תורה שיקבלו ישראל התורה ויהיה אומה שלימה שומרי שבתות.

(פרי צדיק)

אמירת ויכול

בפרשתינו, התורה ק' עוסקת בבריאת שמים וארץ, ובגמורו כתיב "ויכולו השמים והארץ" וכו', ומצינו בחז"ל (שבת ק"ט) שהחשיבו מאוד אמירת פסוק זה בשבת עד שאמרו דכל המתפלל בער"ש ואומר ויכלו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ועוד אמרו דשני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחים ידיהם על ראשו ואומרים לו "וסר עוונך וחטאתך תכופר". ע"כ נעסוק השבוע בענין אמירתה וכל המסתעף מזה להלכה.

הנה ידוע דפסוק ויכולו נאמרת ג' פעמים בליל שבת, בתפילה, אחר התפילה, ובקידוש, (מקורו באבותהם וכלבו וזקח ועוד) ונאמרו כמה טעמים לאמירתה ג' פעמים (הובא בנח"ר ס"ה ל"ד), יעו"ש.

אמירת ויכולו בתפילה: י"א דעיקר תקנת ויכולו היא בתפילה דכן היא לשון הגמ' כל "המתפלל" בע"ש ואומר ויכולו וכו', וכן גרס הרי"ף להדיא כל האומר ויכולו "כשהוא מתפלל" מעלה עליו הכתוב וכו' (תוס' ר"ה), וי"א דאין אמירת ויכולו בתפילה בלחש (כן הובא בר"ש ובטור בשם קדמונים וכן בסדר התפילה להרמב"ם) ולהלכה נקטינן דיש אמירת ויכולו בתפילה בלחש (שו"ע ס"ח ס"א).

אמירת ויכולו אחר התפילה: מקורו וטעמו: י"א דתיקנו כן משום יו"ט שחל להיות בשבת שאז אין אומרים ויכולו בתפילת שמו"ע ומדקבעו כן ביו"ט שחל בשבת כבר קבעו כן בכל שבת ושבת כדי שלא לחלק בין שבת לשבת (תוס' רא"ש), י"א כדי להוציא את מי שאינו יודע לאומרו (פ' המנהיג מובא בטור), וי"א שזהו עדות שהקב"ה ברא מעשה בראשית לכן חוזרים ואומרים אותו שנית עם הציבור בקול רם ומעומד כדין עדות שצריכים לומר עדותך בידך ומעומד כדכתיב ועמדו שני האנשים ודרשינן אלו העדים שצריכים להניח בידך ומעומד (טור), והובא שלשת הטעמים להלכה.

עדות: עיקר הטעם שהאריכו בזה הפוסקים היא טעם השלישי הנ"ל דהטעם שחוזרים לומר ויכולו כדי להעיד בידך בציבור ע"כ נרחיב לבאר טעם זה ובכל הדינים המסתעפים מזה וכדלהלן.

ביאור: י"א שיש בזה עדות כפשוטו והא דצריך בציבור ולא מועיל שנים כמו כל עדות היא משום ונקדשתי בתוך בני"י (טור' ופמ"ג ס"ה רס"ח) וכבר האריכו הפוסקים לבאר הקושיות על מהלך זה.

א) הרי להלכה אין ב' העדים צריכים להעיד ביחה, ותני' דבין זה נחלקו ת"ק ור"נ (סנהדרין ג') ואף שבעלמא קי"ל כר' נתן דאין העדים מעידים בידך בקידוש שבעדות לכבוד השי"ת עושי על צד היותר טוב וכת"ק (מ"א שם ובמחצה"ש שם) וי"א שהחמירו בקידוש טפי משאר עדות. דעדות של קידוש דומה לעדות של דיני נפשות כיון שעיי"מ מחייבין מיתה למחללי שבתות (א"ה).

ב) היאך מועיל העדות דלמא נמצא ביניהם פסולים לעדות ועי"כ יהיה עדות כולן בטלה (מנחת ח"ה), ותני' דלכן אמרו חז"ל כל האומר ויכולו שני מלאכים מלוין ואומרים וסר עוונך וחטאתך תכופר וזה אומרים בתפילה בלחש וממילא נתכפרו עוונותיהם של כל המתפללים לפי שמעידים בידך (עיר, שו"ע ובענין זה בתפילה שלמה (תנא ב"ה כל האומר)).

וי"א שאין זה ממש בגדר עדות אלא הכוונה כאילו מכריזים ומעידים לבאי עולם על השבת והוא ענין של חיזוק האמונה ועי"כ אמירתו במעומד וקול רם יש בזה פרסום גדול יותר, ואם האריך בתפילתו והציבור כבר אמרוהו אין שום ענין לאומרו ומה שחוזר ואומר היחיד הוא רק משום שאר הטעמים [חזו"א ל"ח סק"י, יעו"ש שכתב שאדרבה אם חוזר על שנים נראה כמעמיד עדים על מעשה בראשית

וכן אין למהר בשמו"ע בלחש כדי להגיע לומר בידך עם הציבור ע"כ, (כ"ה בהלי"ש) ומתאמרא דחזו"א חזר מדבריו כמובא במעשה איש שהחזו"א אמר להגר"ח קנייבסקי שאם אחר יהוגו כמו כולם. מיהו בשו"ת רבבות אפרים כתב דשמע מהגר"ח ק"צ זצ"ל דאין השמועה נכונה וכ"ה בס' הליכות חיים בשם הדברי יציב שמעולם לא ראה בדור שקודם לו להדר אחר שנים לומר ויכולו, וכנראה שמהמ"ב נתפשט מנהג זה).

נפק"מ: מצינו כמה נפק"מ בין שני המהלכים א. עמידה: שלא להשען כלל (טור', פתח הדביר דלפי החזו"א זה רק ענין של פרסום ולא דין עמידה בעדות. ב. להרהר בתשובה קודם אמירת ויכולו (חיד"א א"ר בשם וקנ"ו ועיון באוהבה בס' דרך פקודי הקדמה ו' על אזהרה עבירות שיש להרהר בתשובה שיהא משר לעדות. ויש לזה מ"ה שסיפר הרה"צ ר' שמואל אהרן ליד זצ"ל שהחיד"א בניסיעתו לעירו של בעל התולדות יעקב יוסף התארח אצל לשב"ק, וקודם קידוש ביקש התולדות מהחיד"א לומר דבר בשם רבו האוה"ח הק', ואז סיפר שנתנה היה לפני קידוש בליקוחו את הכוס היה ברוב קדושה והתלהבות מהרהר בתשובה ובפרט על העונות הפוסלים לעדות. משמיע התולדות בחיות שבבר החיזק הכוס בידו מרוב התפעלות על הכוס מודו ונכנס לחדרו כמה שעות ורק וזכר וזכר יצא לקידוש).

דינים היוצאים: להלן נפרט פרטי הדינים לאחד שעומד באמצע שמו"ע והציבור התחילו לומר ויכולו ברוב עם ורוצה להצטרף וכן באופן שמתפלל ביחידות.

א) שומע כעונה: י"א שהשומע ויכולו באמצע שמו"ע אינו יוצא בזה אמירת עדות והוכיח כן ממגדף שאומרים לעד השני שיאמר אף אני כמוהו ולא סגי בזה ששומע העדות (אנו"מ חלק ה' ס"ז).

ב) להגביה קולו: י"א שהעומד בתפילת לחש ועדיין לא אמר ויכולו ורואה שהציבור עומדים לומר ויכולו שאחר שמו"ע ימתין ויאמרנו בידך עם הציבור בקול רם (שו"ת דברי יהושע, צ"ח אליעזר ומדמהו לאמירת קדושה בעומד בתפילת לחש יעו"ש) וי"א דאין להגביה קולו אלא יאמרנו בלחש (הלי"ש).

ג) פעמיים ויכולו: י"א שאף אם אמר ויכולו בתוך שמו"ע כבר ומיד כשסיים קטע זה התחילו הציבור לומר ויכולו, מותר לו לחזור ולומר עמהם ויכולו דדומה לכופל חלק מברכתו (הלי"ש).

ד) תוך כדי דיבור: אם מתאחר בתפילתו עד תוכ"ד מעת שסיימו הקהל לומר ויכולו יאמרנה אז דמצינו לענין עדות דמועיל תוכ"ד (דעת' בשם ר' דוד בהר"ח).

ה) אלוקי נצור: י"א דהעומד באמצע אלוקי נצור והתחילו לומר ויכולו מותר להפסיק ולומר עמהם (הן מטעם דזה חלק מתפילת שבת הלי"ש - כי זה חלק מנוסח התפילה, הן מטעם דנחשב כבר שבקדושה כיון ומבואר בסו"א הנ"ל דצריך עשרה הלי"ש, שו"ת קנה בשם האריך להתיי).

ו) המתפלל ביחידות: י"א שיש ענין לבקש מחבירו לאחר שמו"ע שיאמר אתו ויכולו (מ"ה). וי"א שאין ענין ואדרבה עדיף שלא יעשה (חזו"א) וכבר נתבאר לעיל.

אמירת ויכולו בבית: מקורו וטעמו: אע"פ שאמר ויכולו בביהכ"ס חזר ואמרו בביתו הוציא בניו וב"ב (טור ועיון בשו"ת שדיק' ותכח להוציא בניו הקטנים ומשמע שאמרו אינה מחייבת בעדות זו), הגדרתו: י"א שגם באמירת ויכולו לב"ב צריך עשרה ואם אין עשרה יאמרנה בישיבה ולא יתכווין לשם עדות (פמ"ג שם). וי"א שצריך דין עדות וע"כ צריך שנים אבל אין צריך עשרה (מ"א). וי"א שאין צריך כלל דין עדות (מ"ב, כיון שכבר אומרו בבהכ"ס). יו"ט שחל בשבת: בקידוש של יו"ט שחל בשבת אם שכח לומר ויכולו אם נזכר אחר שסיים מקדש ישראל והזמנים קודם שתיית הכוס י"א שיאמרנה אז ולא חשיב הפסק דנחשב כחלק מהקידוש (שולחן שלמה), ויש חולקים (שו"ת משנת יוסף, אלא יאמרנו על הכוס בסעודה), ואם נזכר באמצע הסעודה יקח כוס ויאמר ע"ז ויכולו (מ"ה).

מצות עשיית חלות בערב שבת

כתב הרמ"א (סימן רמ"ג) שיש מצוה ללוש בבית עיסה ולעשות מהם חלות, כי מכבוד השבת, שיאפו את החלות בבית. וכתב במשנ"ב (סק"ג) שמלבד שהלישה והאפיה הוא מכבוד שבת ויו"ט, יש בזה טעם נוסף, כדי לקיים מצות חלה, כדי לתקן את החטא של חוה שאיבדה את אדם הראשון שהיה חלתי של עולם שנברא בערב שבת.

ובשביל הטעם השני, יש ללוש עיסה בשיעור גדול החייב בחלה. והנה שיעור של העיסה החייב בחלה, הוא לפי שיטת הגר"ח נאה 1.660 גרם, ולשיטת החזו"א 2.250 גרם. ואם עושה עיסה בשיעור 1.200 גרם, יש להפריש בלא ברכה.

ויש להסתפק בבית שאין צריכים שיעור גדול כל כך של עיסה, ויש כמה דרכים להשתמש בשאר העיסה, יש שמשאירים חצי מהכמות בשביל עשיית עוגה וכדו', או משאירים חצי כמות לשבוע הבא, או מחלקים את העיסה לשתי משפחות, באיזה אופן חייב בחלה?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: ילד שנדבק לו טופי בפאות, וזה מפריע לו, ורוצים להסירו, אלא שעל ידי הסרתו, יתלוש שערו אם מותר לעשות זאת בשבת.

תשובה: כתב בשו"ע (או"ח סימן שמ ס"א) אסור ליטול שערו, בין ביד בין בכלי, בין לעצמו בין לאחרים, וחייב על שתי שערות. וכתב במשנה ברורה (סימן שמ סק"ג) שאין דינם שוה, שאם גוזזם בכלי, איסורו מן התורה, ואם גוזזם ביד, איסורו מדרבנן, כיון שאין דרך גזיזה בכך.

ולכאורה צריך ביאור, שהרי בכל מלאכת שבת, אסור מן התורה, רק במלאכה הצריכה לגופה, ואם כן שתולש שערו ואין צריך את השערות, למה יש בזה מלאכה דאורייתא.

והביא בביאור הלכה (ד"ה וחי"ב) כמה תירוצים לזה, המג"א (סק"א) תירץ, שמיירי באופן שצריך לשער, הגר"א תירץ שהשו"ע סתם נאן כשיטת הרמב"ם שפסק כרבי יהודה, שגם במלאכה הצריכה לגופה חייב, ודעת הרי"ב שמלאכת גזוז המלאכה היא ייפוי הפנים, ולכן גם אם אין צריך לשער, הוי מלאכה הצריכה לגופה, כיון שצריך לייפות את פניו שיהיה בלא שער.

ולפי זה במקום שאינו צריך לשער, וגם אינו צריך לייפות את עצמו, אלא שתולש את השער, לצורך הסרת הטופי, לכונ"ע הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה.

ולפי זה בענינו לכאורה היה מקום להתיי, שהוי תרי דרבנן, א. שתולש ביד. ב. הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, וכתב בשער הציון (סימן שט"ו ס"ק יח) שבתרי דרבנן, אף שהוי פסיק רישא אם אינו מכוון מותר.

אלא בשבו"ע (או"ח סימן שיב ס"ה) כתב, שאסור למשמש בשבת במקום שער, משום השרת נימין, וכתב במשנ"ב (סק"ג) אף על גב דאינו מכוין לזה, פסיק רישא הוא ע"י המשמוש. וביאר בשער הציון (סק"ג כ) דהוי פסיק רישא דלא ניחא ליה באיסור דרבנן, שאסור.

ועל פי זה כתב בשמירת שבת כהלכתה (פרק לה ס"ה) בשם מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל שאם יש לו פלסטר הדבוק במקום שער טוב שלא להסירה, שכן יתלושו שערות בשעת הסרתה, אמנם אם הוא מצטער בגלל הפלסטר, מותר, כיון דתלישת השערות היא כלאחר יד ומקלקל, ופסיק רישא דלא ניחא ליה. אלא שנאמר בצ"ע שלכאורה בשו"ע (שם) משמע שאסור למשמש בצרור אם על ידי זה יתלוש שער, [אולי היה מקום לתרץ שהמשמוש על ידי הצרור הוי תלישה על ידי כלי, אמנם בשו"ע (סימן שכח סעי' מט) כתב שגם הכנסת פתילה אסור במקום שער, וביאר במשנ"ב (סק"ג קטא) שקרוב לוודאי שיתלוש שערן].

ובאשל אברהם (בוטשאטש, סימן שפ) דן אם מותר לחך ראשו כאשר על ידי החיכוך יסיר שער, וכתב שכיון שהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה, ואינו מתכוון, ובפרט שהוי כלאחר יד, דהוי ליה שבות דשבות במקום צעה, ויש מקום להקל.

ולפי זה גם בענינו, לכאורה כיון שהוי תרי דרבנן, והוא במקום צעה, והוי כלאחר יד, וגם מקלקל, יש להתיי את הסרת הטופי, גם אם על ידי זה יתלוש שער.

מלחמות הבינוני

"אם כן", מגיע עכשיו תורו של פנחס'ל לפתוח את פיו בשאלה, "אם המלחמה נערכת ממש בליבו ומוחו של הבינוני, הרי זה מצב בלתי נסבל מצידו, כי מצד אחד הוא משולל לגמרי מכל דבר עבירה, שהיא אצלו למעשה מאוסה בתכלית, ומאידך גיסא המלחמה נערכת ממש בגבולו וקרובה אליו. האם כך נגזר עליו שתמיד יחיה בתוך סערת מלחמה קשה ומסובכת כל כך? מה התועלת מזה? וממה ישאב כח לעמוד בזה? ומה המעלה שבכל זאת ישנה אצל הבינוני, שהרי לא לחינם דורש הרבי שזוהו המצב שכל יהודי צריך לכל הפחות להגיע אליה."

"אח אח את... פנחס'ל, אתה רוצה לתפוס את כל העולם בבת אחת", סונט בו ר' לייב בחיבה. "עוד נגיע ונגיע בהכל, ולקראת יתרוצו לך דבר דבור על אופנו. ואענה לך קודם על שאלתך האחרונה. "איזה מעלה כן יכולים למצוא אצל הבינוני". בוודאי לא התכוונת למעלה סתם שיש בו, כי הוא מלא מעלות שהלואי יגיע לזה, כי הרי מדרגתו איזה מעלה יש בה שעם זה הוא יצליח להתקדם בעבודת השם ולהחליץ ממלחמתו התמידית עם יצרו."

"ובכן, חידוש יש לי אליך, שאכן, אמת מה שדיברנו שבלבבו של הבינוני אין לנפש האלוקית שליטה, כך שעדיין יש בה מלחמה סוערת בין שתי הנפשות. אמנם, מחדש לנו הרבי, שיש הזדמנות לבינוני שאז הוא כן יכול להגביר את שלטון הנפש האלוקית ולהמליכה אף על לבבו ומוחו, דהיינו על כל מידותיו ושכליו. ודבר זה קורה ב"עיתים מזומנים כמו בשעת קריאת שמע ותפילה שהיא שעת מוחין גדולות למעלה וגם למטה היא שעת הכושר לכל אדם". אה", נאנח ר' לייב ודמעה קטנה התגלגלה מעיניו העצומות ונבלעה בתוך זקנו העבות. "אותו בינוני, אשר כאמור נאלץ להלחם בעור שיניו עם מצודות וחרמים שהגיש אותו המלך הכסיל הנפש הבהמית, כאשר הוא ניגש אל הקודש, לקרוא קריאת שמע, או להתפלל, אז מתעורר אז למעלה בחינת 'מוחין גדולות' שהיא התעוררות חזקה של ה'מוחין' אשר משפיעים בחוזק על ה'מידות' למעלה. דהיינו שהמידות נשלטים מהמוחין, וכך גם מתעורר למטה בנשמת כל ישראל שהמוחין גדולות משפיעה גם עליו, שאז גם בלבבו פנימה משתררת שלטון אלוקי, והנפש הבהמית אינה יכולה להתעורר בשום ענין של תאוה גשמית והיפך רצון השם."

"איני מבין", מנסה פנחס'ל להבין את המהפך החד אשר נעשה אצל הבינוני ברגע אחד, "אין זה נהיה הפעולה הזאת של התעוררות המוחין וגדלות של הקריאת שמע ותפילה של הבינוני?" "נו", מתחיר ר' לייב, "הוא מה שדברנו שמדרגת הבינוני לא פשוטה היא כלל ועיקר, כי בינוני הרי יודע כיצד ניגשים להתפלל. "שאינו הוא מקשר חכמה בינה ודעת שלו להשם, להעמיד דעתו בגדולת אין סוף ב"ה ולעורר האהבה כרשפי אש בחלל הימני שבלבו, לדבקה בו בקיום התורה ומצותיה מאהבה, שזוהו ענין המבואר בקריאת שמע דאורייתא, וברכותיה לפניה ולאחריה שהן מדרבנן הן הכנה לקיום הקריאת שמע כמו שנתבאר במקום אחר". כבר דיברנו על הסדר של התעוררות הלב, מבאר ר' לייב, שקודם מעורר את ה"חכמה ובינה", ואח"כ את "הדעת" שהיא ההתקשרות לליבו שהיא למעשה הקיום של המידות, כי משם נתעורר לבבו לאהבה עזה כרשפי אש ומשם לתשוקה לקיום המצוות בפועל, שזוהו למעשה מהות מצוות קריאת שמע. "ואז הרע שבחלל השמאלי כפוף ובטל לטוב המתפשט בחלל הימני מחכמה בינה דעת שבכוח המקושרים בגדולת אין סוף ב"ה". נמצא איפוא מסכם ר' לייב, שישנם אם כן עיתים מזומנים אצל ה"בינוני" שאז הוא "צדיק". ומסתמא מזמנים אלו, יכול הוא לקחת עוז ותעצומות להמשיך את עבודתו כאן בעולם הזה, לעשות נחת רוח להשי"ת במלחמתו עם יצרו.

מערבולת פתיית השלג אשר התעופפו במחול סוער והתדפקו על חלונות בית המדרש, לא הצליחו להחדיר פנימה ולו מעלה אחת מהכפור העז ששרר בחוץ. בית המדרש מלא אורה, ובני החבורה המסובים ליד השולחן אשר הוסט מעט סמוך יותר לתנור החורף, מתחממים מתרוממים ומתעלים טפחיים מעל גבי הקרקע כאשר ר' לייב מסיים להרצות בפניהם פרק נפלא מכבשונו של עולם, על מה שיתחולל בעתיד הלא רחוק והמקווה כל כך, באותה סעודה גדולה ומדוברת, אותו 'אריסטון לצדיקי' שעתיד הקב"ה לעשות, סעודת השור הבר והלויתן.

כאשר קושיא גדולה ועצומה מחד, ופשוטה מאידך, הניח ר' לייב בפניהם. "אין אפשר להבין את הדברים כפשוטן, כפי מה שכתוב על התענוג הגדול והשעשועים אשר יהיה מאותו מלחמה אדירה, מלחמת השור הבר והלויתן, כאשר השור הבר מנגח בקרניו בעוז, והלויתן משסע בלהב סנפיריו. איזה תענוג יש ממצוה שזוהו לצדיקים יתמיד לבוא, הרי תסכימו עמדי שהדברים עמוקים יותר. אלא", שח ר' לייב בשקט ומסר את מה ששמע מפי ספרים וסופרים, "המלחמה הגדולה הלו, מרמזת היא על המלחמה הגדולה אשר מתחוללת יום יום רגע ורגע אצל כל יהודי ויהודי באשר הוא שם, כאשר השור הבר שנמשל לנפש הבהמית עומד מצד אחד, והלויתן שמשול לנפש האלוקית עומד כנגדו, ושניהם עורכים מלחמה עקובה, עד אשר אבק עולה עד לשמים, ויושב בערבות שש ושמש ומתענג משעשועים אלו, לראות את בניו אוהביו ולחמים בחזקה ומגינים על העיר קטנה אשר בתוכם. ובאותה מידה, ימדוד אף הוא להם לעתיד לבוא, כאשר יראה לנו את גודל העונג והשעשועים אשר עלו ממלחמות אלו."

"אבל מה נובע המלחמה", שואל זאנוויל, "אם למעשה המחשבה דיבור ומעשה של הבינוני ניתנים בשליטת הנפש האלוקית כך שמושגל אצלו כל דבר עבירה ומחשבת עבירה. הרי הוא רחוק ומוגן מאותו נפש בהמית המנסה ללכוד אותו במכמורת."

"יפה שאלת", מעודדו ר' לייב וממשיך, "אכן, דיברנו שהשלושה לבושים, שהם נוגעים לחיי המעשה ולתוצאות הנראות כלפי חוץ, הם אכן ניתנים בשליטת הנפש האלוקית, ברם, אומר לנו הרבי כעת "אך מהות ועצמות נפש האלוקית שהן עשר בחינותיה, לא להן לבדן המלוכה והממשלה בעיר קטנה".

"כבר דיברנו רבות", מבאר ר' לייב, "שישנם עשרה כוחות בנפש האדם, שמחולקים למה שנקרא "שכל ומידות", שבע מידות ושלושה שכליים, בנוסף לזה ישנם שלושה לבושים שהם לבושים חיצוניים שמהם מתגלה השכל ומידות, שהם המחשבה דיבור ומעשה, כעת, אף על פי שלמדנו שאצל הבינוני השלושה לבושים נתונים בשליטת הנפש האלוקית, בזה למעשה מסתיימת השליטה של הנפש האלוקית על העיר קטנה. כי כל העשרה כוחות בפירוש עדיין נתונים בתוך המלחמה. כך שהנפש האלוקית תשוקתה שכל השכל והמידות של היהודי יהיו אך ורק בדברים אלוקיים, ולעשות נחת רוח לבורא ית'. ומאידך הנפש הבהמית רצונה שהשכל והמידות של היהודי יהיו שקועים בעיני העולם הזה ותענוגים גשמיים."

"וכיון שהנפש האלוקית עדיין לא הצליחה לגבור על כוחות הנפש הבהמית, והמידות הרעות שלה עדיין בתוקף ובגבורה, יתכן ומצוי שיתעורר בלב הבינוני הרגש של תאוה לעיני העולם הזה ושאר דברים רעים, וכתוצאה מזה יתכן, שאף יעלו מאליהם אל מוחו. אכן, על זה ניטשת מלחמתו של הבינוני שהוא מיד מסלק את המחשבות רעות ממוחו והודף את התאוות רעות שלא יבואו חלילה לידי מעשה. כך שנמצא שהוא לא נכשל למעשה ולא נפל ברשת הנפש הבהמית, אך עדיין נכונה לו מלחמה כדי להחליץ ממנה."

להיהפך לפרה, האמנם כדאי?!

היה זה בליל אחד מן לילות החורף הארוכים והקפואים, בבית מדרשות של ה'צמח צדק' מליובאוויטש שרר חום נעים, האש בערה באח, ונרות בית הכנסת הפיצו את אוורם הבהיר כשהלהבות מרקדות ע"ג כוסות השמן הנוצצות.

בזוית בית המדרש ישוים היו החסידים ל"פארברענג" ושוחחו על עניינים העומדים ברומו של עולם, ענייני חסידות עמוקים וענייני עבודה נעלים ונשגבים. תחת אחד השיחים שח אחד החסידים לחבריו המקשיבים ואמר: "שמעו נא חבריי היקרים. ביום עש"ק האחרון נדמן לי וראיתי את כבוד קדושת מון רבינו שיחי' יוצא מבית הטבילה אחר הטבילה של ע"ש. מה אומר ומה אדבר, פני להבים שכאלו לא ראיתי על פניו הק' אפ' בשבתות וימים טובים עצמם, ומראהו כמלאך ה' צבקות".

החסידים שמעו ותיפעם ורוחם, לא ארכו כמה שעות ותעבור הרינה בליובאוויטש שכדאי הם פניו של רבינו הצמח צדק לראותם אחר הטבילה של ע"ש. ואכן בע"ש הבא כבר המתינו בחוץ קבוצה נכבדה מהחסידים בקוצר רוח לראות את הרבי יוצא ופניו מבהיקות באור השבת.

הצמח צדק בקדושתו הרגיש בדבר ויצא לו דרך פתח צדק, ומיד שלח את המשמש להזהיר את החסידים שמכאן והלאה לא ימתינו לו אחר הטבילה בע"ש, ולא יעקבו אחריו לראותו בשעה זו. החסידים שמעו ולבם נפל בקרבם, אך את פקודת הרבי שמרו.

עברו כמה שבועות והחסידים ישוים שוב לאספית מרעים לדבר מעניינים מכבושנה של חסידות. והנה פותח אחד מהחברים ואמר: "אחים יקרים, התבוננתי בעצמי, הנה ממול בית הטבילה של הרבי ישנו רפת בקר ושם רועים פרות. והם... הם זוכים לראות את הרבי בכל ע"ש אחר המקווה יוצא ופניו כמלאך ה' משרת. ואחננו לא זכינו. הלוואי" סיים את דבריו בקול בוטח ודפק על השולחן, "הלוואי והייתי פרה והייתי ע"ז זוכה לראות את הרבי בשעה נעלית כזו".

"עד כאן", ענה לעומתו אחד החסידים, "אכן דבר נשגב הוא לראות הרבי אחר המקווה של ע"ש, אבל לא כדי להיות בשביל זה בעל חי הוולך על ארבע אשר לא דעת ושכל לו". "בוודאי שכדאי" מתערב חסיד אחר, "בוודאי שכדאי להיות פרה בשביל לראות את הרבי". וכאן התפתח וויכוח בין החסידים, האם כדאי להיהפך לפרה כדאי לראות את הרבי אחר המקווה או לא. זה אומר בכה וזה אומר בכך.

בלהט והויכוח הופיע בביהמ"ד החסיד הנודע ר' הלל מפאריטש זצ"ל, ושאל את החסידים על מה הוויכוח הסוער. החסידים שטחו את הויכוח האם כדאי להיות פרה כדי לראות את הרבי בע"ש אחר המקווה או לא. ובקשו מר' הלל שיכריע ביניהם הצדק עם מי.

"אכן", נענה ר' הלל בעיניים עצומות וחפן את זקנו. "אכן כדאי להיות פרה כדי לזכות לראות את הרבי אחר המקווה של ע"ש. אך בתנאי אחד" הוסיף בזקירת אצבע למראה פניו הזורחות של החסיד שבעמדתו צידד, "בתנאי שמייד אח"כ חוזרים להיות אדם ולוקחים את המעלה הזו ועושים עמו דבר להתעלות בעבודת ה' ובקדושה. אך אם נשארים כפרה, מה התועלת בראיית פני הרבי?..."

♦ ♦ ♦

עברנו ימים נעלים וקדושים. ר"ה, עש"ת, יוה"כ פ, חג הסוכות וש"ת. שעות רבות של קורת רוח רוחנית והתעלות וקדושה. אך בל נישאר כפרה סוררה, ונחזור לאבוס כנראשונה. כדי לשמר את רגשי קודש אלו עלינו להכניסם לחיי המעשה ולהכניסם לתורה ועבודה ויר"ש בחיי השגרה להיות להם קיום עולמי.